

УДК 681.51: 519.71

О.В. ПАЛАГІН

Інститут кібернетики ім. В.М. Глушкова НАН України, Київ, Україна,
e-mail: *palagin_a@ukr.net*.

Д.І. СИМОНОВ

Інститут кібернетики ім. В.М. Глушкова НАН України, Київ, Україна,
e-mail: *denys.simonov@gmail.com*.

ФОРМАЛІЗОВАНА МОДЕЛЬ ФОРМУВАННЯ АТИТЮДУ ЯК ІНСТРУМЕНТ АНАЛІЗУ ПОВЕДІНКОВИХ ПАТЕРНІВ

Анотація. Розглянуто модель формування атитюду, що дає змогу аналізувати поведінкові патерни індивідів у складних соціальних системах. Запропонована модель базується на динамічних системах і враховує баланс між раціональністю та корисністю прийнятих рішень. Уведено поняття індексу гармонії, що описує взаємодію внутрішніх і зовнішніх факторів, а також функцію раціональності, яка визначає ступінь узгодженості рішень із когнітивними установками особи. Особливу увагу приділено впливу інформаційного середовища на процес прийняття рішень, що моделюється через ентропійний підхід до аналізу інформаційного шуму та маніпуляцій. Розглянуто математичний опис адаптації атитюду та запропоновано логістичну модель його зміни під впливом зовнішніх факторів. Показано практичне значення роботи для прогнозування поведінки соціальних груп, оцінювання стабільності суспільних систем та дослідження механізмів інформаційного впливу.

Ключові слова: динамічні системи, динаміка поведінки, індекс гармонії, функція раціональності, функція корисності.

ВСТУП

Безпека життя людини в умовах сучасного соціально-інформаційного середовища визначається здатністю інтегрувати міждисциплінарні знання для аналізу та прогнозування поведінкових патернів, що впливають на прийняття критичних рішень. У сучасному науковому дискурсі дедалі більшої значущості набуває комплексний аналіз поведінкових патернів, що визначають соціальну динаміку як окремих індивідів, так і суспільства загалом. Здатність прогнозувати та інтерпретувати поведінку стає критично важливою у сферах соціального керування, економічного планування та політичного моделювання [1, 2]. Одним із ключових факторів, що визначають поведінкову детермінацію, є атитюд (attitude) — стійка когнітивно-афективно-поведінкова установка особистості щодо певних об'єктів, ідей чи соціальних явищ. Вивчення механізмів формування атитюду дає змогу не лише глибше зрозуміти соціальні процеси, а й створити інструменти впливу на масову свідомість та соціальну взаємодію.

Теоретичним підґрунтям цього дослідження є концепції ноосферної теорії В.І. Вернадського та ідеї «керованої еволюції», що визначають роль науково-орієнтованих когнітивних технологій та міждисциплінарного підходу в дослідженні соціальних процесів. Сучасні соціальні та інформаційні сере-

© О.В. Палагін, Д.І. Симонов, 2025